

DE VOORBEHOUDEN GOEDEREN

door G. BAETEMAN

Gewoon Hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Brussel

I. BEHOUD VAN HET STELSEL VAN DE „VOORBEHOUDEN GOEDEREN”

1. Het stelsel van de voorbehouden goederen, ingevoerd in het B.W. door de artikel 224 a tot f van de wet van 20 juli 1932, werd, zonder tekstwijzigingen, volledig behouden door de tijdelijke bepalingen — tijdelijk in afwachting van de hervorming van de huwelijksstelsels — van artikel 2 van de wet van 30 april 1958.

2. Indien het aantal jurisprudentiële toepassingen sindsdien weliswaar niet gestegen is, toch verdient het aandacht; eensdeels omdat een groter aantal gehuwde vrouwen potentieel op dit stelsel beroep zou kunnen doen — circa 30 % van de gehuwde vrouwen hebben een eigen beroepsbezigheid — en dat de technische mogelijkheden daartoe door de verbeterde en meer verspreide bewijstechnieken — spaarboekjes en afzonderlijke bank- en postcheckrekeningen — groter zijn geworden, anderdeels omdat de gevolgen moeten worden nagegaan van de vrije beroepsuitoefening door de gehuwde vrouw, de weerslag van haar gelijke handelingsbekwaamheid en de uitwerking van de hervorming van de scheiding van goederen ingevolge de wet van 22 juni 1959.

II. HET STELSEL VAN VOORBEHOUDEN GOEDEREN

A. OPSOMMING

3. Luidens artikel 226 septies § 1. B.W. zijn voorbehouden goederen :

- a. de opbrengst van de arbeid van de vrouw;
- b. de besparingen die daarop door de vrouw gedaan worden;
- c. de aanwinsten en goederen verkregen met de opbrengst van haar beroepsactiviteit;
- d. de voorwerpen bestemd voor haar persoonlijk gebruik, o.m. klederen, juwelen en gereedschappen;

e. alle vergoedingen of schadeloosstellingen die haar toekomen uit hoofde van een ongeval ten gevolge waarvan zij beroepsinkomsten verloren heeft waarop ze gerechtigd was te rekenen. „Alle vergoedingen” moet breed opgevat worden, en betekent niet alleen de morele schadevergoeding, maar ook de vergoeding uitgekeerd voor een schade toegebracht aan een voorbehouden goed of elke welkdanige andere vergoeding (wegens contractbreuk, oneerlijke mededinging, schadeverzekering, enz... (1).

4. De aanwinsten en goederen die met de inkomsten van een beroepsactiviteit verkregen worden komen in de wettelijke opsomming niet voor. Toch zijn ze ook voorbehouden goederen, vermits de vrouw luidens artikel 226 septies § 2 B.W. deze voorbehouden goederen mag beleggen door de aankoop van roerende en onroerende goederen te verrichten en dat er dan zakelijke subrogatie bestaat.

Toch is er een duidelijk verschil van intensiteit van het voorbehouden karakter van die goederen : voor de inkomsten en de besparingen vloeit het voorbehouden karakter rechtstreeks uit de wet, voor de daarmee verkregen goederen en aanwinsten is het voorbehouden karakter verbonden aan een bewijsprobleem dat de praktische draagwijdte ervan beperkt. Voor een beperkt aantal voorbehouden goederen — klederen, juwelen en gereedschappen — moet geen bewijs van de herkomst van de gebruikte geldmiddelen overgelegd worden : ze worden tot bewijs van het tegendeel vermoed voorbehouden goederen te zijn.

B. VEREISTEN

5. Alleen de gehuwde vrouw, die een beroep onderscheiden van dat van haar man uitoefent, kan voorbehouden goederen hebben (2).

6. Het bewijs dat de vrouw een beroep, onderscheiden van dat van haar man, uitoefent wordt tegenover de schuldeisers geleverd door overlegging van een akte van bekendheid, opgesteld door een notaris of door de vrederechter, of door ieder ander bewijsmiddel. Het gaat immers om een feitenkwestie.

---

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., IX, 2, nr. 1498 bis, blz. 1215; — RENAULD, J. G., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 184, blz. 141.

(2) Brussel, 5 maart 1958, R.W., 1957-1958, 2055; — Brussel, 5 februari 1957, J.T., 1957, 685.

7. Een onderscheiden beroep betekent niet een ander beroep, en die bepaling brengt evenmin met zich dat de vrouw niet zou kunnen bezoldigd worden door de man (1) : van doorslaggevend belang ter zake is het bestaan van afzonderlijke inkomsten (2).

Dit wordt duidelijk gesteld in een arrest van het hof van beroep van Brussel dd. 25 juni 1955 (3) : een vrouw die gerechtelijke scheiding van goederen bekomen heeft, vraagt dat haar rechten als titularis van voorbehouden goederen zouden erkend worden waar zij aanspraak maakt op geld uit de gemeenschap, nl. de spaargelden op haar maandloon van onderwijzeres. Bij niet-afscheiding van deze fondsen van de gemeenschap, en, voegt het hof er ten overvloede bij, bij ontstentenis van afzonderlijk bestuur, zijn er geen voorbehouden goederen.

Toch — en hier is het zelfde arrest zeker innoverend — kan de vrouw op grond van de vermenging — die onbetwistbaar is — een schuldvordering tegen de gemeenschap doen gelden. De commentatoren voegen erbij dat dit recht op terugbetaling zelfs een actueel recht is dat ze kan uitoefenen tijdens de gemeenschap, en ook bij de ontbinding ervan onder de vorm van een vergoeding wanneer ze de gemeenschap verwerpt.

8. Daarentegen kunnen geen voorbehouden goederen ontstaan uit de winsten van een handel door de vrouw gedreven met behulp van goederen door haar man ter hare beschikking gesteld (art. 226 septies § 1, tweede lid, B.W.). Deze bepaling wil bedrog ten aanzien van de schuldeisers van de man tegengaan; verregaande veronderstelling die terecht niet toegepast werd in een geval waar de winsten door de vrouw verwezenlijkt werden ingevolge de uitbating van een handelsfonds dat van de gemeenschap deel uitmaakte (4).

C. WERKING

9. De werking van het stelsel van de voorbehouden goederen ligt vast in artikel 226 septies, § 2, 3 en 4 B.W.

a. De vrouw alleen heeft het beheer en het genot van haar voorbehouden goederen; zij alleen mag ze beleggen door de aankoop van roerende en onroerende goederen, en zij mag de aldus verkregen

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., IX, 2, nr. 1488, blz. 1209.

(2) PLANIOL, M. en RIPERT, G., BOULANGER, J., IX, 2e uitgave, nr. 1565, blz. 663.

(3) J.T., 1955, 569; R.P.Not., 1957, 227; besproken door Prof. PIRET, R. en PIRSON, R. in R.C.J.B., 1956, nr. 10, 2°, blz. 80-81.

(4) Brussel, 13 november 1963, R.P.Not., 1966, 159.

goederen verbinden, met hypotheek bezwaren, onder een bezwarende titel vervreemden en daarover om niet beschikken in het belang van de huishouding of om aan gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen (art. 226 septies, § 2 B.W.).

In deze tekst komen twee bepalingen voor : de ene met betrekking tot rechtshandelingen onder bezwarende titel, de andere in verband met akten onder kosteloze titel die enkel dan mogelijk zijn wanneer ze gesteld worden in het belang van de huishouding of voor de instelling van de kinderen. De meeste commentatoren menen echter dat ook de handelingen onder bezwarende titel enkel toegelaten zijn wanneer ze in het belang van de huishouding worden gesteld. Toch zijn de redenen om deze toevoeging aan de tekst te verwerpen, aangevoerd door H. De Page en R. Dekkers (1), pertinent.

10. b. Uit de samenlezing van de aangehaalde bepalingen met artikel 226bis B.W. volgt dat de vrouw alleen in rechte mag optreden voor alle geschillen omtrent het beheer van de voorbehouden goederen, b.v. voor de inning van de verkoopprijs van een voorbehouden goed. Daaruit volgt dat ze ook dadingen mag aangaan in verband met de betwistingen, dat ze mag berusten in een vonnis, enz.

11. c. Artikel 226septies, § 3 B.W. voorziet de intrekking bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg, en zulks op vraag van de man, van de bevoegdheden aan de vrouw toegekend op haar voorbehouden goederen.

12. d. De voorbehouden goederen van de vrouw kunnen wegens haar schulden worden in beslag genomen, en ook wanneer de echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk overeenkomsten in het belang van de huishouding hebben aangegaan.

Alle schulden van de vrouw — zonder onderscheid — kunnen op de volle eigendom van haar voorbehouden goederen verhaald worden, en dus o.m. haar voorhuwelijkse schulden, beroepsschulden, quasi-delicteue schulden, schulden verbonden aan een nalatenschap, schulden enkel aangegaan met bewilliging van de rechtbank.

In algemene regel kunnen de schulden van de man evenwel niet verhaald worden op de voorbehouden goederen, tenzij het gaat om schulden aangegaan in het belang van de huishouding — beter ware

---

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1511, blz. 1222. — In die zin ook RENAULD, J. G., o.c., I, nr. 186, blz. 142 *in fine*, en in *Rapport Introd. Journées J. Dabin*, nr. 91, blz. 74 e.v.

het te spreken van schulden in verband met de lasten van het huwelijk (art. 1409, 5° B.W.), feitelijk gegeven dat dan nog moet bewezen worden door de vervolgende schuldeiser, zij het door alle bewijsmiddelen, getuigenissen en vermoedens inbegrepen.

13. e. Heel de werking van dit stelsel staat of valt met het al dan niet voorbehouden karakter van de gelden en goederen. Daarom moet de vrouw vooreerst bewijzen dat ze een beroep uitoefent onderscheiden van dat van haar man (zie boven, nr. 5-8), maar moet zij — of moeten desgevallend haar erfgenamen, haar schuldeisers of de schuldeisers van de man — ook de herkomst en de omvang van de voorbehouden goederen bewijzen.

1. Wat roerende goederen en -belangen betreft kan het bewijs van dit feitelijk gegeven door alle middelen worden geleverd, dus ook door getuigenissen — zelfs boven de 3000 fr. — door vermoedens — b.v. in geval van feitelijke scheiding (1) en door boekhoudkundige documenten.

2. Dit bewijs is bijzonder moeilijk wanneer het vervangbare zaken betreft zoals geld, omdat de afscheiding ervan moet worden bewezen. Doch de moderne betalingstechnieken, die meer en meer ingang vinden, hebben hierin veel verbetering gebracht en de toepassingsmogelijkheden vergroot voor hen die van het stelsel van de voorbehouden goederen willen gebruik maken (2).

3. Wanneer het daarentegen om het bewijs gaat van het voorbehouden karakter van onroerende goederen of onroerende rechten, geldt de regeling van artikel 226 septies § 5 derde lid, B.W. : het bewijs is alleen dan *ontvankelijk*, wanneer de akte van aankoop door de vrouw de verklaring bevat dat de aankoop door haar gedaan is met behulp van voorbehouden goederen en om als wederbelegging te dienen. De bewijsregeling is ten deze in twee delen gesplitst : eensdeels is er een voorwaarde van ontvankelijkheid — de noodzakelijke uitdrukkelijke verklaring in de akte van aankoop dat die aankoop gedaan wordt met voorbehouden goederen en tot wederbelegging ervan-, en anderdeels moet — eens dat aan de ontvankelijkheidsvoorwaarde voldaan is — nog het bewijs worden geleverd dat de aangewende goederen voorbehouden zijn.

Praktisch gesproken betekent dit dat de gehuwde vrouw, die een onroerend goed als voorbehouden goed wil verkrijgen, de bijzondere

(1) Rb. Verviers, 2 november 1942, *R.P.Not.*, 1942, 252.

(2) Zie Brussel, 25 juni 1955, *R.P.Not.*, 1957, 229.

verklaring moet doen opnemen in de akte die de verkrijging bewijst, en dat zij er tevens zorg moet voor dragen dat de aankoopsom wordt afgenomen van een rekening waarop uitsluitend gelden staan die van haar afzonderlijke beroepsactiviteit voortkomen. Deze bewijsregeling omtrent het voorbehouden karakter van de goederen geldt, volgens de recente rechtspraak van het hof van cassatie, welke ook het huwelijksstelsel zij en ongeacht de omstandigheden naar aanleiding van dewelke de kwalificatie wordt ter sprake gebracht. Dit is meer speciaal het geval wanneer de vrouw, zelfs gescheiden van goederen, voorbehouden goederen wil onttrekken aan de vervolging van de schuldeisers van haar man, handelaar in staat van faillissement, waar de curator die goederen wil opnemen in de boedel van het faillissement bij toepassing van artikel 555 W.Kh. (1). Deze zeer strikte zienswijze wordt sterk bekritiseerd door de rechtsleer.

D. ONTBINDING

14. Artikel 226 septies § 6 B.W. regelt het lot van de voorbehouden goederen bij de ontbinding van het huwelijksstelsel.

In geval van aanvaarding van de gemeenschap, in huwelijksstelsels met gemeenschap, worden de voorbehouden goederen — ter uitzondering van degene die een persoonlijk karakter hebben zoals de vergoedingen uit hoofde van aantasting van de fysische of morele integriteit en de ermede verkregen aanwinsten — opgenomen in de te verdelen massa, zodat ze het voorwerp kunnen zijn van voorafnemingen van de man of van de vrouw, van terugnemingen e.d.

Bij verwerping van de gemeenschap neemt de vrouw haar voorbehouden goederen terug *in natura*, niet als schuldeiseres noch als medeëigenares doch wel als eigenares van die goederen (2).

In elk stelsel zonder gemeenschap zijn de voorbehouden goederen eigendom van de vrouw.

15. Wat het passief betreft bepaalt artikel 226 septies § 6 A, tweede lid, B.W., dat de schulden betreffende de voorbehouden goederen het lot van deze goederen volgen.

(1) In die zin : Hrb. Brussel, 13 mei 1963, *J.T.*, 1963, 292; *R.P.Not.*, 1965, 78; — maar anders : Brussel, 16 oktober 1968, *Pas.*, 1969, II, 7, echter verbroken door Cass., 24 oktober 1969, *Pas.*, 1970, I, 173; *R.W.*, 1969-1970, 719; *T.Not.*, 1970, 124 e.v. met de conclusie, van advocaat-generaal E. KRINGS; — voorbehoud en kritiek van RENAULD, J. G., *R.C.J.B.* 1969, 66; — VIEUJEAN, E., *R.T.D.C.*, 1972, nr. 4, 217 e.v. — Zie verder, nr. 23 e.v.

(2) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1577, blz. 1259.

Aanvaardt de vrouw de gemeenschap, dan worden de nog bestaande schulden die op haar voorbehouden goederen konden verhaald worden — behoudens de eigen schulden — opgenomen in en vermengd met het passief van de gemeenschap, dat nu bestaat uit de definitieve gemeenschapsschulden, het voorlopig passief van de gemeenschap en de eigen schulden van de vrouw. Heeft de man of hebben zijn erfgenamen een getrouwe en nauwkeurige boedelbeschrijving doen opmaken, dan staan zij voor die schulden niet verder in dan tot de waarde der voorbehouden goederen die zij verkrijgen. Dit is de tegenhanger van artikel 1483 B.W. dat betrekking heeft op het beneficium emolumenti van de gehuwde vrouw : dus geldt dit voorbehoud dan ook enkel ten aanzien van de schulden door de vrouw ontstaan.

In geval van verwerping van de gemeenschap behouden de schuldeisers het verhaal dat ze op de voorbehouden goederen bezaten, m.a.w. dit verhaal blijft bestaan voor alle schulden van de vrouw zonder uitzondering en voor de schulden van de man aangegaan in het belang van de huishouding. Wat de bijdrage betreft, moet er rekening mee gehouden worden dat bepaalde schulden kunnen ten laste komen van de gemeenschap en van de vrouw (1).

III. BESCHOUWINGEN

16. Het is aangewezen om, na 40 jaar toepassing van het stelsel van de voorbehouden goederen en dit doorheen een gedeeltelijk gewijzigde basiswetgeving, de betekenis en de weerslag na te gaan van deze instelling die in de algemene huwelijksvermogensregeling werd ingebouwd.

17. a. Naar de economische samenstelling en oorsprong zijn de voorbehouden goederen terug te brengen tot het economisch begrip : inkomsten uit een afzonderlijke beroepsactiviteit van een gehuwde vrouw.

Vrij logisch worden er mee samen genomen : de besparingen — de gekapitaliseerde inkomsten — en de beleggingen die met die inkomsten en besparingen gedaan worden.

Deze economisch samenhangende bestanddelen van het vermogen worden *afgezonderd*, eensdeels als gevolg van de erkenning van de eigen economische activiteit van de gehuwde vrouw (wat de totstandkoming van eigen middelen met zich brengt en ook al het bestaan

---

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1581, blz. 1261.

ervan noodzakelijk maakt als waarborg voor de derden), anderdeels om ze te onttrekken aan de normale gevolgen van de niet gewijzigde regeling van de huwelijksstelsels (normale gevolgen waardoor ze in de gemeenschap opgenomen worden in de stelsels met gemeenschap). Omdat die voorbehouden goederen afgezonderd worden op grond van hun oorsprong (nl. voortkomend van een beroepsactiviteit), uit hoofde van hun aard (als inkomsten, besparingen, beleggingen), en in afwijking van het tussen de echtgenoten bestaande huwelijksstelsel, moet het bewijs van het bestaan van die vermogensbestanddelen worden geleverd zowel in de verhoudingen tussen de echtgenoten als tegenover de derden. In afwijking van het klassieke patroon omtrent de vaststelling van de aard van de goederen, speelt niet de *datum* van verkrijging van het goed de hoofdrol, wel de aard van de gebruikte middelen, nl. de beroepsinkomsten (1). Daarvan wordt wel afgeweken voor zekere vermogensbestanddelen, die een evidente samenhang met de persoon of diens beroepsactiviteit vertonen; zodat een vermoeden van „voorbehouden karakter” kan in aanmerking worden genomen ten aanzien van de klederen, de juwelen, de gereedschappen, de vergoedingen of schadeloosstellingen.

18. b. De doelstellingen die de wetgever bij het invoeren van het stelsel van de voorbehouden goederen op het oog had, zijn duidelijk. In de eerste plaats heeft hij de eigen beroepsinkomsten van de vrouw en de daarmee gedane besparingen en beleggingen willen onttrekken aan de man, door hem het recht te ontzeggen daarop — zoals ten aanzien van de gemeenschap of van de eigen goederen van de vrouw — zijn beheersbevoegdheden uit te oefenen.

Vervolgens heeft hij de vrouw eigen bevoegdheden gegeven: ze bekomt het beheer en het genot van haar voorbehouden goederen, ze mag ze verbinden en onder een bezwarende titel vervreemden, ja zelfs daarover om niet beschikken, zij het dan in het belang van de huishouding of om aan gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen. Aldus wordt de vrouw, die een eigen beroepsactiviteit heeft, in alle huwelijksstelsels een voordeliger rechtssituatie toebedeeld. Men vergeet immers niet dat zij, tot 1958, in algemene regel handelingsonbekwaam was; dat in de huwelijksstelsels met gemeenschap — welke rechtstreeks de inkomsten opneemt — de man niet alleen het beheer en de beschikking over de gemeenschap heeft maar ook het beheer van de eigen goederen; en dat in stelsels met scheiding

---

(1) RIPERT, G. en BOULANGER, M., *Traité de droit civil*, uitg. 1959, IV, nr. 604, blz. 207.

van goederen de vrouw wel het beheer en genot had van haar inkomsten, doch haar onroerende goederen niet onder een bezwarende titel mocht vervreemden zonder bijzondere machtiging van haar man (zie art. 1538 en art. 217 oud B.W.).

Tenslotte heeft hij bewerkt dat de afzondering van de voorbehouden goederen doorloopt tot op het einde : in de gemeenschapsstelsels worden, wanneer de vrouw de gemeenschap aanvaardt, die goederen dan opgenomen in de te verdelen massa, tenzij zij terzelfdertijd de hoedanigheid van eigen goederen hebben, terwijl, zo de vrouw de gemeenschap verwerpt, zij haar voorbehouden goederen terugneemt; in stelsels met scheiding van goederen blijven de voorbehouden goederen eigendom van de vrouw.

Op die wijze hebben de wetten van 1932 en 1958, om ergens tegemoet te komen aan de belangen van de gehuwde vrouw met eigen beroepsactiviteit, haar de mogelijkheid geboden een afzonderlijk vermogen tot stand te brengen waarover ze eigen bevoegdheden heeft; dit in afwijking van haar handelingsonbekwaamheid en van haar beperkte beheersmogelijkheden. Het gebeurde langs de toen enig denkbare weg : de toepassing van de basisbeginselen van de stelsels met scheiding van goederen (1).

19. c. Zoals reeds te verstaan werd gegeven steunt het stelsel van de voorbehouden goederen op de *afzondering* van goederen en middelen die onttrokken worden aan hun normale bestemming (als gemeenschapsgoed en zelfs als eigen vermogen) en die ook onttrokken zijn aan de algemeen geldende beheersregeling, van toepassing in de bestaande huwelijksstelsels.

Een bijzonder en afwijkend stelsel dat alleen voor bepaalde goederen toepasselijk is, veronderstelt vanzelfsprekend een bijzondere bewijsregeling. Deze is in de wetten van 1932 en 1958 vrij ingewikkeld. In de eerste plaats moet het bewijs geleverd worden van de afzonderlijke beroepsactiviteit. Vervolgens dient, zij het dat hiervoor weliswaar alle middelen mogen aangewend worden, de oorsprong — nl. de verkrijging langs de beroepsactiviteit om — van de gebruikte gelden en de blijvende afzondering ervan bewezen te worden. Tenslotte is de ontvankelijkheid van het bewijs van het voorbehouden karakter van onroerende goederen onderworpen aan de opneming in de akte van aankoop van een bijzondere en uitdrukkelijke verklaring, luidens de-

---

(1) SAUJOT, C., *La pénétration des idées séparatistes dans les régimes communautaires*, Parijs, L.G.D.J., 1956.

welke de aankoop gedaan wordt met behulp van voorbehouden goederen en om als wederbelegging te dienen.

Het is deze strenge bewijsregeling die aan de oorsprong ligt van de mislukking van het stelsel van de voorbehouden goederen. De bewijslast van het bestaan van voorbehouden goederen ligt bij de vrouw; de bewijsmiddelen zijn zeer strikt omschreven; en zelfs wordt een voorwaarde tot ontvankelijkheid voorzien. Ook heeft de wetgever geen rekening gehouden met de aard van de goederen en belangen (geld vooral), noch met de omstandigheid dat het stelsel ingebouwd wordt in een ander stelsel, gesteund op andere basisopvattingen en technieken, noch met de invoering van moderne wijzen en middelen van betaling, noch met de duur van het huwelijk en de affectieve band die tussen echtgenoten bestaat, reden waarom het aanleggen en bijhouden van bewijzen uit het oog wordt verloren zolang alles goed gaat. Meer eenvoudige bewijsregels zijn terzake voorbehouden goederen beslist denkbaar — gesteund op verdragende vermoedens — doch op gevaar af de uitzonderingsregeling te miskennen, de belangen van de derden te kort te doen, en omgekeerd, een forfaitaire bevoordeling van de vrouw te bewerken.

Hoe dan ook moet uit het wetgevend experiment van het stelsel van de voorbehouden goederen een dubbele les worden getrokken: huwelijksstelsels van verschillende structuur zijn niet samenvoegbaar, en huwelijksstelsels invoeren die niet toegepast en beleefd worden door hen voor wie ze nochtans bestemd zijn, blijven theoretische constructies.

20. d. Algemeen werd in de rechtsleer aanvaard dat het stelsel van de voorbehouden goederen moest worden *ingepast* in de bestaande huwelijksstelsels. De voorbehouden goederen vormen bijgevolg geen volwaardig afzonderlijk vermogen of massa goederen. Voor H. De Page en R. Dekkers heeft het stelsel enkel tot doel de vrouw het beheer van haar beroepsinkomsten te geven, zonder de bestaande onderscheidingen in de goederen te willen opgeven, en zonder de huwelijksstelsels te willen wijzigen (1). Zo zijn de voorbehouden goederen gemeenschapsgoederen of eigen goederen van de vrouw op grond van de gewone regels van het wettelijk of bedongen gemeenschapstelsel, waarbij niet afgeweken wordt van de artikelen 1401 e.v. of 1497 e.v. B.W. De meeste voorbehouden goederen zijn derhalve gemeenschapsgoederen; blijven alleen eigen: de juwelen die aan de

---

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1471, blz. 1200.

vrouw werden gegeven onder beding niet in de gemeenschap te vallen en de vergoedingen haar toegekend wegens aantasting van fysische en morele integriteit bij ongevallen (1). Ze vormen een bijzondere gemeenschap, waarvan de vrouw het hoofd is (2). In stelsels met scheiding van goederen daarentegen zijn de voorbehouden goederen persoonlijke goederen van de vrouw, wat dan toch bijzonder moeilijk te verenigen is met de mogelijkheid tot intrekking van beheersbevoegdheden van de vrouw (3). J. Renauld neemt die zienswijze over : de voorbehouden goederen zijn gemeenschappelijk of eigen op grond van hun oorsprong of hun aard en ingevolge het huwelijksstelsel van de echtgenoten (4), waarbij alles moet bekeken worden vanuit de verdeling van de bevoegdheden en van de vereffening van de gemeenschap. Ze vormen in zekere mate een eenheid, die verzwakt wordt door de ingewikkeldheid van de regeling (5). Bij scheiding van goederen echter is het onderscheid tussen de voorbehouden goederen en de persoonlijke goederen zonder voorwerp, omdat er de wet is van 22 juni 1959... (6).

De aldus verwoorde zienswijze, die algemeen aanvaard werd, vindt steun eensdeels in de algemene opvatting dat niets werd gewijzigd aan de bestaande huwelijksstelsels, anderdeels in een zinssnede van artikel 226 septies § 6, A, B.W. alwaar met betrekking tot de vereffening gesteld wordt dat bij aanvaarding van de gemeenschap de voorbehouden goederen begrepen worden in de baten behalve wanneer ze terzelfdertijd de hoedanigheid van eigen goederen hebben. Ook M. Boulanger, in de tweede uitgave van het werk van M. Planiol en G. Ripert (7), betwijfelt het nut van het onderscheid tussen voorbehouden goederen en persoonlijke goederen in de stelsels met scheiding van goederen, zo de vrouw volledig handelingsbekwaam is, en stelt dat de voorbehouden goederen een tweeslachtig karakter hebben in een gemeenschapsstelsel zolang het stelsel bestaat wat hem ertoe doet besluiten dat, zo ze geen afzonderlijk vermogen vormen, ze dan toch op zijn minst deel uitmaken van een bijzondere rechtsuniversaliteit. Deze zienswijze wordt gedeeld door M. Ancel (8).

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1547-1548, blz. 1242-43.

(2) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1553, blz. 1263.

(3) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1586, blz. 1265-1266.

(4) RENAULD, J. G., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 533, blz. 371.

(5) *Ibid.*, I, nr. 534, blz. 371.

(6) *Ibid.*, I, nr. 189, blz. 143.

(7) Deel IX, nr. 1557, blz. 658-659.

(8) Zie Tr. Comm. Réf. Code Civil, 1948-1949, D., IV, blz. 438.

Hoe dan ook dit stelsel mist aan conceptuele, technisch-juridische en finaliteitsduidelijkheid. De vraag die zich daarom stelt is te weten of nu, sinds de wetten van 30 april 1958 en 22 juni 1959, geen andere regeling geldt : moet het stelsel van de voorbehouden goederen niet op een andere wijze worden ingepast, gelet op de principiële ommekeer in de basiswetgeving ?

IV. INPASSING VAN DE VOORBEHOUDEN GOEDEREN IN DE HUIDIGE HUWELIJKSWETGEVING

21. a. Het beginsel van de gelijke handelingsbekwaamheid, ingevoerd door de wet van 30 april 1958, is van openbare orde, en precies de tegenhanger van dat van de handelingsonbekwaamheid dat aan de vroegere wetgeving ten grondslag lag en de opvattingen omtrent de aard, de inhoud en de uitwerking van het stelsel van de voorbehouden goederen heeft geconditioneerd. Het stelsel van de voorbehouden goederen moet voortaan niet meer worden gezien als een systeem om te verhelpen aan de handelingsonbekwaamheid, doch dient ingepast te worden in de behouden huwelijksstelsels conform aan het inzicht van de wetgever om de handelingsbekwaamheid van de gehuwde vrouw te vergroten en te bevestigen.

22. b. Deze opvatting werkt het sterkst door in de stelsels met scheiding van goederen, om de eenvoudige reden dat de van goederen gescheiden vrouw volledig handelingsbekwaam is en dat de man, gezien het gewijzigd artikel 1536 B.W. ingevolge de wet van 22 juni 1959, elke bevoegdheid mist over haar persoonlijke goederen. De uitbreiding van bevoegdheden, door de wet van 20 juli 1932 ingevoerd om de handelingsonbekwaamheid van de vrouw te milderen zou nu immers neerkomen op een beperking van de bevoegdheden van een handelingsbekwame vrouw... Artikel 1536 B.W. zou geen toepassing vinden wat betreft de beroepsinkomsten, de besparingen en de daarmee gedane beleggingen. En het meest onlogische resultaat — in geval van strikte interpretatie — zou bereikt worden bij intrekking van de bevoegdheden van de vrouw over haar voorbehouden goederen : hij zou dan toezicht hebben op haar beheer over die goederen.

23. c. Toch heeft het hof van cassatie in het reeds aangehaald arrest van 24 oktober 1969 beslist dat, zelfs in geval van scheiding van goederen, de bewijsregeling van het voorbehouden karakter van de goederen zinvol is en toepasselijk blijft, meer bepaald wanneer de man als handelaar zich in staat van faillissement bevindt.

Deze bijzondere omstandigheid heeft het hof, daarin gesteund door de conclusie van advocaat-generaal E. Krings, tot een wel zeer restrictieve interpretatie aangezet. In het aan het hof onderworpen geval hadden de ouders aan de van goederen gescheiden echtgenote, die van haar man feitelijk gescheiden leefde en handelaarster was, en aan haar zuster een goed in onverdeeldheid geschonken. De dag van de verkrijging staat de zuster haar deel af tegen betaling van een geldsom waarvan, alhoewel de oorsprong van de fondsen niet wordt aangeduid, niet betwist wordt dat zij van beroepsinkomsten voortkomt. Enkele jaren nadien wordt de man failliet verklaard en vraagt de curator de toevoeging van de waarde van de van het goed verkregen helft aan de massa op grond van art. 555 W.Kh. Hij bekwam voldoening. Terecht? In de eerste plaats kan al de vraag worden gesteld of het hier wel om een verkoopakte gaat. Is het niet eerder een akte die met een verdeling moet worden gelijkgesteld, zodat omwille van het declaratief karakter van de verdeling niet artikel 555 W.Kh. maar wel artikel 553 W.Kh. toepassing moet vinden? (1).

Vervolgens is het toch ook zo dat artikel 226 septies § 5 B.W. wel een bepaalde bewijsregeling omtrent het voorbehouden karakter van goederen kent, maar dat, om aan de toepassing van artikel 555 W.Kh. te ontsnappen, de hoedanigheid van eigenaar moet worden bewezen, wat ten gronde iets anders is... zodat twee bewijsmogelijkheden openstaan (2), de bijzondere van artikel 226 septies § 5 B.W. en de meer algemene van het stelsel van scheiding van goederen.

Tenslotte wordt de hele opzet van de wetgever — aan de gehuwde vrouw een betere rechtstoestand toekennen, eerst door het creëren van de voorbehouden goederen en nu door de hervorming van het huwelijksstelsel van scheiding van goederen — ontkracht. Zeker, de rechtsregeling omtrent de voorbehouden goederen heeft een dwingend karakter, maar dat mag er niet toe leiden dat de later gewilde verbeteringen zouden ontkracht worden: dringt de bewijsregeling van het stelsel zich op, dan dringen ook de andere uitzichten van het stelsel en meer speciaal die terzake het beheer zich op... en dat zou verregaand zijn (zie nr. 22).

De inpassing van de voorbehouden goederen in het gewijzigd stelsel van scheiding van goederen lijkt dan ook te moeten uitlopen op de opslorping ervan...

(1) DESCHAMPS, R. en Y., *L'arrêt de la Cour de Cassation du 24 octobre 1969 et les biens réservés de la femme séparée de biens*, *Ann. Not. Enr.*, 1970, blz. 181 e.v.

(2) VIEUJEAN, E., *R.T.D.C.*, 1972, nr. 4, vooral blz. 219-220; — RENAULD, J. G., *R.C.J.B.*, 1969, blz. 66, nr. 12; — RIPERT, G. en BOULANGER, M., *Traité*, IV, nr. 1085, *in fine*, blz. 361.

24. d. Is ook een andere zienswijze te stellen met betrekking tot de voorbehouden goederen in een gemeenschapsstelsel? Uitgaande van de gewijzigde basisopvatting en conform aan wat de wetgever reeds in 1932 stelde, wordt de reeds vroeger door H. De Page en R. Dekkers verdedigde zienswijze kracht bijgezet, luidens dewelke de gehuwde vrouw onder alle stelsels vrij haar voorbehouden goederen onder een bezwarende titel mag verbinden en vervreemden, *zonder enige beperking* — en dus niet alleen in het belang van de huishouding of om aan de gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen (1). Behoudens de reeds aangeduide wijziging qua mogelijkheden van beheer en beschikking, heeft de principiële ommekeer van het basisbeginsel terzake de handelingsbekwaamheid geen andere praktische gevolgen. De vraag kan echter worden gesteld of op het rechtstheoretisch vlak het onderscheid tussen gemene en eigen voorbehouden goederen nog wel enige inhoud heeft. Eerst en vooral is het zo dat de enige eigen voorbehouden goederen — die in de rechtsleer van vóór 1958 aangeduid werden, te weten de vergoedingen toegekend op grond van de aantasting van de fysische of morele integriteit — steeds als volwaardige en essentieel eigen goederen zijn beschouwd geworden, samen met het arbeidspotentieel (2). Vervolgens vallen, in de stelsels met gemeenschap, de begrippen eigen goederen van de vrouw en voorbehouden goederen van de vrouw onder geen enkel oogpunt samen. De voorbehouden goederen worden omschreven in artikel 226 septies § 1 B.W., het bewijs ervan is geregeld in artikel 226 septies § 5 B.W., ze kunnen niet aangesproken worden voor schulden van de man — behoudens voor deze aangegaan in het belang van de huishouding, — de vrouw alleen heeft er het beheer- en beschikkingsrecht over. De eigen goederen worden opgesomd in de artikelen 1401 tot 1408 B.W., het bewijs van dat bijzonder karakter is geregeld in

(1) Zie DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 1511, blz. 1222. — Zie ook in die zin RENAULD, J. G., I, nr. 186, blz. 142 *in fine*.

(2) Cass., 25 november 1963, *Pas.*, 1964, I, 324; *J.T.*, 1964, 226; *R.W.*, 1963-1964, 1907; *R.P.Not.*, 1967, 430; *Rec. gén. enreg. Not.*, 1965, nr. 20902, blz. 493; — Cass., 21 mei 1964, *Pas.*, 1964, I, 993; *J.T.*, 1964, 704; *R.W.*, 1965-1966, 775; *R.P.Not.*, 1965, 38; — Cass., 12 oktober 1964, *Pas.*, 1965, I, 145; — Luik, 1 april 1963, *J.T.*, 1963, 357; — Gent, 11 december 1970, *R.W.*, 1970-1971, 1523; — Rb. Antwerpen, 6 oktober 1964, *R.W.*, 1965-1966, 1517; — Corr. Nijvel, 8 november 1965, *Rec. jur. T.A. Niv.*, 1965-66, 127; en zie reeds vroeger Luik, 25 mei 1960, *Pas.*, 1961, II, 181; *Rec. gén. enr. Not.*, 1965, nr. 20819, blz. 15; — Luik, 3 maart 1952, *J.T.*, 1952, 185; — Brussel, 24 mei 1949, *J.T.*, 1950, 57; — Brussel, 16 oktober 1935, *R.G.A.R.*, 1935, nr. 1984; *Pas.*, 1936, II, 67; — RENAULD, J. G., o.c., I, nr. 860; — DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, I, nr. 314; — KLUYSKENS, VIII, nr. 54 B; — PIRET, R., *Du caractère commun ou propre des créances nées en suite d'un accident corporel, dont un époux en biens a été victime*, *R.G.A.R.*, 1952, nr. 4946; — PIRET, R. en PIRSON, R., *Examen de jurisprudence*, nr. 1, *R.C.J.B.*, 1949, 253; — RENAULD, J. G., *Examen de jurisprudence*, nr. 4, *R.C.J.B.*, 1964, 359 en nr. 5, 1969, 55.

de artikelen 1402, 1499, 1502 en 1504 B.W., het beheer ervan behoort in algemene regel aan de man (art. 1428 B.W.), maar ze kunnen niet verbonden worden voor zijn schulden, zelfs niet voor de huishoudelijke schulden, omdat ze eigendom zijn van de vrouw.

Een zelfde redenering kan worden uitgestippeld ten aanzien van het onderscheid tussen de gemeenschapsgoederen en de voorbehouden goederen.

Het is enkel bij het einde van het huwelijksstelsel dat de samenvoeging van de gemeenschapsgoederen en de voorbehouden of van de eigen en voorbehouden goederen kan worden vastgesteld, en dit door de stellingname van de vrouw ten aanzien van de aanvaarding of de verwerping van de gemeenschap. Hoogstens kan derhalve gezegd worden dat de voorbehouden goederen potentieel gemeenschapsgoederen of eigen goederen zijn, m.a.w. dat ze behoren tot een mogelijke doch uitgestelde gemeenschap, of dat ze in geval van verwerping opgenomen worden in het eigen vermogen van de vrouw. Waarom, in die optiek, een vrij ingewikkelde rechtsstructuur in leven houden die toch slechts uitwerking heeft na de ontbinding van het huwelijksstelsel ?

V. BESLUIT

25. Met deze vrij technische uiteenzetting werden enkele mineure praktische problemen op punt gesteld.

Meer algemeen werd aangetoond hoe moeilijk het is, zowel van theoretisch standpunt uit als vanuit het oogpunt van de praktijk, een huwelijksstelsel in een ander huwelijksstelsel in te bouwen, vooral wanneer die stelsels geconcipieerd zijn vanuit andere basisregels omtrent de samenstelling, het beheer en de toebedeling.

Tevens werd de nadruk gelegd op het belang van de vertrekpunten en op de weerslag van de verandering daarin (handelingsonbekwaamheid-handelingsbekwaamheid).

Tenslotte werd de kapitale rol van de bewijsregeling in de huwelijksstelsels onderstreept : ze bepaalt de leefbaarheid van een stelsel, de verbreding of de beperking van de toepassingsmogelijkheden, de eerbiediging van de opzet van de hervormde huwelijksstelsels.